

Moeren kweken met de Doppenmethode

Koninginneteelt Commissie van de VBBN

Inleiding

De hier beschreven koninginneteelt-methode wijkt af van de gebruikelijke werkwijze. Er wordt **niet ter plaatse** overgelarfd voor de aspirant-teler, maar er wordt met "aangenomen" doppen wordt gewerkt.

Het **overlarven** vindt plaats **bij de verdeler thuis**, die de larfjes in de starter brengt. Pas 24 uur later, als de larfjes zijn aangenomen en van koninginnegelei zijn voorzien, worden ze aan de geïnteresseerde imkers verdeeld. Ze zijn dan in een stadium, dat ze als **koninginnelarven** worden **herkend**. De bijen zullen ze dan ook verder als **koninginnelarven** behandelen, ook in een moergoed pleegvolk, mits de koningin er niet bij kan. De beschreven methode is door medewerkers van de selectiewerkgroep van de Vlaamse Imkersbond opgezet en wordt in Vlaanderen en in Nederland al een aantal jaren met veel succes toegepast.

Het grote voordeel voor de beginnende koninginneteler ligt hierin, dat de drempel om met koninginneteelt te starten wordt verlaagd. De eerste, vaak zo moeilijke stap op dat terrein (het overlarven en het werken met de starter) is al gezet! Het **verbeteren van de kwaliteit** van de bijenpopulatie op eigen stand wordt daardoor sterk vereenvoudigd en voor veel meer imkers mogelijk. Wel moet opgemerkt worden dat een volgens deze methode gekweekte moer z.g. **nateelt** is, want **standbevrucht**.

Het zijn **F1** volken, dus hiervan **niet** natelen!

Investering in materiaal en gereedschap is nauwelijks nodig en bestaat voornamelijk uit de in kunststof uitgevoerde combinatie overlarfdop/moerkluisje (Nicot-cupularve).

Wil men met de geteelde koninginnen naar een **bevruchtingsstation**, dan moet aan **voorwaarden** worden voldaan die hier niet worden besproken. Vraag in dat geval raad bij een ter zake kundige imker of bij de beheerder van het bevruchtingsstation

Opmerking:

In deze brochure is een los vel bijgelegd waarop de hele gang van zaken schematisch is weergegeven. Aan de hand van dit overzicht kan de imker snel en **op tijd** de **nodige handelingen** verrichten.

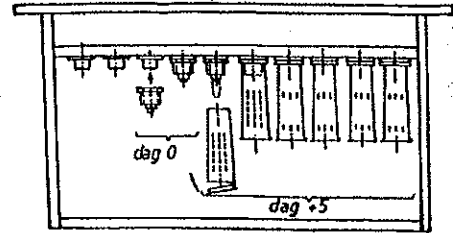
Wat moeten we vooraf kopen of maken ?

- voldoende **drieraamkastjes** van het eigen standaardformaat, met voermogelijkheid, kleine afsluitbare vliegopening en genoeg ventilatie. Ook kan een zesramer of soms een normale productiekast worden gebruikt
- Voor reservemoeren of als er te weinig drieramers beschikbaar zijn, kunnen ook Kirchhainers, Apideakastjes e.d. worden gebruikt. (zie blz.6)

- een **teeltraam**, dat is een leeg raam met 1 of 2 dwarslatten

- een **moerrooster**

- eventueel een **teeltraam** tweezijdig voorzien van **moerroosters**, éénzijdig afneembaar, min 25 mm breed (zie blz. 7)

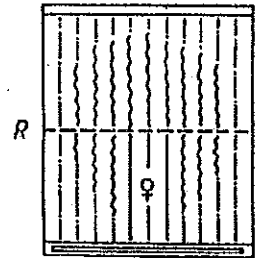
- voldoende **arrestkooien** van het gecombineerde type, fabriek Nicot. De basisplaatjes centraal en zo dicht mogelijk bij elkaar op de dwarslat van het pleegraam bevestigen. Per volk niet meer dan 10 arrestkooitjes gebruiken.
- wat **honing-suikerdeeg**: ca. 5 á 6 delen poedersuiker en 1 deel vloeibare honing uit **eigen** productie. Het mengsel kneden tot het niet meer aan de vingers plakt. Zo nodig suiker of honing toevoegen

Kweken in een moergoed pleegvolk

We gaan uit van kasten met gelijke raamhoogte op tenminste 2 broedkamers (Simplex, Langstroth e.d.). Voor kasten zonder of met lage honingkamers en slechts één broedkamer (Dadant, Kempisch e.d.) zie de betreffende omliggende tekst op blz. 7.

Dag -6 We kiezen op ongeveer **dag -6** het pleegvolk uit. Heeft het reeds speeldopjes aangezet, geeft dat garantie voor goede verzorging van de aan te bieden aangenomen moercellen. Zijn er belegde doppen, dan is dit volk minder geschikt. We moeten dan niet alleen onze teelt in acht nemen, maar tevens trachten het zwermen onder controle te houden.

Onder de bovenste kamer, of dat nu een honing- of een broedkamer is, plaatsen we een **moerrooster**. De **bovenste** broedkamer moet **moerloos** zijn. Vinden we de moer **niet**, dan plaatsen we toch het rooster. In dat deel waar we na 4 dagen eitjes vinden bevindt zich de moer. Zit ze boven het rooster, dan **wisselen** we deze bak om met het moerloze gedeelte.

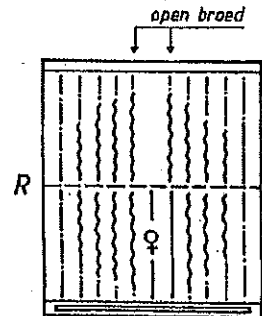

Is er **geen sterke dracht**, dan **dagelijks voeren** met een dunne honingoplossing. Alléén honing uit **eigen** productie nemen. Anders suiker voeren.

Dag -1 De dag voordat we de aangenomen moerdoppen gaan halen, controleren we op zwermcellen, zowel in het moerloze als in het moergoede deel van het pleegvolk.

Meteen nemen we twee ramen met eitjes en **open broed**, maken die **bijenvrij** en brengen ze **centraal boven het moerrooster**. Tussen deze twee ramen blijft ruimte voor één raam vrij.

Na de ingreep houden we dus een raam, bij voorkeur een kantraam, over.

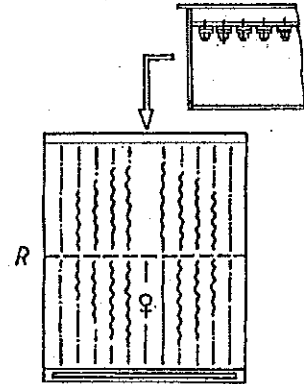

Op dezelfde **dag -1** larft de verdeler van teeltmateriaal voor ons over. Hij zorgt ervoor dat we op **dag 0** de bestelde 'aangenomen' moerdoppen kunnen afhalen.

Dag 0 vervolg.

De aangenomen doppen kunnen met of zonder celhouder geleverd worden door de verdeler. Ze kunnen onmiddellijk op het teeltraam worden gedrukt voor verder transport naar het pleegvolk. Is dat tijdens de verdeling van de doppen niet mogelijk, dan stopt men de ingekorte "aangenomen" moerdoppen (met of zonder celhouder) in een kunststof diepvrieszakje om ze thuis aan de dwarslat van het teeltraam te bevestigen.

Op de bijstand wordt het teeltraam onmiddellijk in de vrije ruimte tussen het open broed in het moerloze gedeelte boven het rooster geplaatst.

Dag +2 We lichten het teeltraam even op en kijken na hoeveel van de aangenomen koninginncellen er verder werden uitgebouwd en hoeveel jonge moeren we mogen verwachten. Is er geen dracht, dan inatig voeren, maar denk aan het inbouwen van de doppen

Dag +5 Inkooien van de doppen. De pas gesloten moercellen zijn nu beter bestand tegen manipulatie dan later. Toch moeten schokken en omdraaien van het kooitje met de gesloten cel worden voorkomen. Om het 'inbouwen' van de doppen te beletten, zullen we ze nu inkooien. Ook afknagen bij uitlopen wordt nu vermeden. In elke arrestkooi komt onderin een kleine hoeveelheid honing-suikerdeeg, want de uitgelopen moeren moeten over voer kunnen beschikken. Soms is het beter op dag +10 de doppen in te kooien. Tussen dag +5 en +10 de doppen met rust laten om misvormde moeren te voorkomen. In dit stadium zijn de poppen buitengewoon gevoelig!

Dag +11 Geboorte. Sommige moercellen zullen vroeger, andere enkele uren later uitlopen. Als naar verwachting alle moeren zijn uitgelopen, nemen we de arrestkooien met de uitgelopen moeren uit het teeltraam.

We breken onmiddellijk na het uitlopen de lege uitgelopen dop van de kunststofcel

Kernvolkjes maken en moeren invoeren

Dag +2 Vullen van een drieramskastje.

Van één of meer willekeurige volken schudden we twee à drie ramen met bijen af in een grote emmer.

Let erop dat de moeder niet bij zit.

Denk aan de mogelijkheid tot afvliegen !

We storten de bijen in de drieramer, en brengen de volgende gereedstaande ramen erin aan:

- in het **midden** een raam met **open broed**

- aan iedere kant een **voerraam**, met stuifmeel en event. broed.

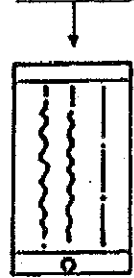
Deze ramen halen we uit voldoende sterke volken en vervangen ze door (darren)kunnstraat en een bouwraam.

Hierdoor wordt tevens de zwermneiging onderdrukt!!

We sluiten het kastje, maken de **ventilatieopening** vrij en zetten het volkje minstens drie, liever vijf dagen donker weg.

Gebruiken we een lege productiekast, dan brengen we links en rechts nog een uitgebouwd raam aan.

open broed

Opmerking:

Vraag de verdeler hoe je een Kirchhainer of Apideakastje moet vullen en van een moeder voorzien!!

Dag +5: Opstellen van de kernvolkjes.

De drieramers stellen we tegen de avond op, zo mogelijk verspreid en in de schaduw.

De **vliegopening** maken we zo klein mogelijk en we voeren niet.

Er dreigt dan nl. gevaar voor roverij.

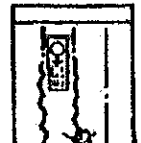
We kijken snel na of er wel **redcellen** op het open broed opgetrokken zijn.

Zo niet, dan zat er toch een moeder in!

Dag +11 Invoeren van de jonge moeren.

Alle broed is nu gesloten. We **breken de redcellen** en in elk kastje l aten we een **jonge moeder** inlopen door het laten uitvreten van de deeg prop van het arrestkooitje.

Daartoe leggen we dit op of tussen de ramen.

Pleegvolk met slechts één broedkamer

Het **teeltraam** kan hierbij de afmetingen van een honingkamer- of een broedkamerraam hebben. Er zijn drie mogelijkheden:

1. Er is geen rooster gelegd en de moer legt in de honingkamer.

Dit laatste kan bevorderd worden door de verzegeling van de aanwezige voeranden onder de toplatten van de middelste broedkamerramen te kneuzen.

Op **dag -6** controleren of er broed in de honingkamer is.

Op **dag -1** legt men een moerrooster en de moer wordt eronder gebracht.

Men zoekt haar op of men slaat **alle** honingkamerramen af in een emmer en schudt de bijen in de broedkamer. Daarna het moerrooster leggen. In het midden van de honingkamer tussen twee ramen met open broed laat men de ruimte vrij voor het teeltraam. Dit moet de maat hebben van de honingkamer.

Vanaf **dag 0** en verder: zie werkwijze pleegvolk met twee broedkamers blz. 4.

2a. Er ligt een rooster en er is geen broed in de honingkamer.

Deze mogelijkheid kan bij elk sterk pleegvolk worden toegepast!

Als teeltraam wordt een honingkamerraam genomen. Hierop niet meer dan 8 doppen aanbrengen. Een kantraam uit de honingkamer verwijderen en het teeltraam midden in de honingkamer hangen. De verdere werkwijze is als beschreven bij twee broedkamers (blz. 4).

Deze wijze van telen is eenvoudiger dan met het rooster tussen de broedkamers maar er kunnen minder doppen worden verzorgd.

2b. Er ligt een rooster en er is geen broed in de honingkamer.

Voorzie in dit geval het teeltraam aan **beide zijden** van een moerrooster zodat de moer zeker niet bij de doppen kan. Aan een zijde moet het rooster afneembaar zijn. De raamlatten moeten minstens 25 mm breed zijn anders worden de doppen vastgebouwd. Dit teeltraam kan nu op **dag 0** **midden in het broednest** van de broedkamer worden gehangen. Dit is de **aanbevolen** methode. Verdere handelingen als met een volk op 2 broedkamers zie **dag 0**, en blz. 4.

Wat doen we met de bevruchte moeren

Hier kunnen drie methoden worden toegepast:

1. De jonge leggende moer uit het kernvolk met behulp van een invoerkooitje invoeren in een productievolk, nadat hieruit de oude moer is verwijderd. Dit is voorlopig af te raden indien men te grote risico's wil vermijden.
2. Het kernvolkje *verenigen* met een productievolk, dat van een andere moer moet worden voorzien.

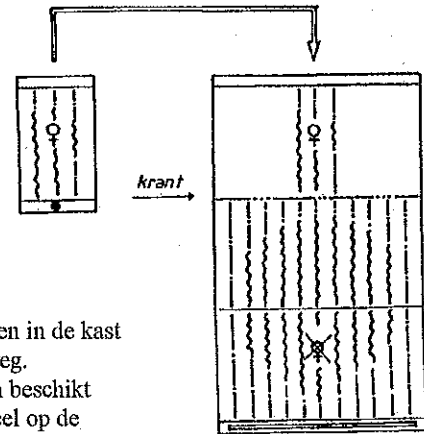
We wachten tot het eerste eigen broed gesloten is, dat is 10 dagen nadat we het eerste jonge broed hebben gezien. Het is veiliger te wachten tot het eigen broed uitloopt!!

We zoeken de te vervangen moer uit de productiekast op en verwijderen haar.

We dekken de kast af met een *krant* en plaatsen er een lege broedkamer op. Hierin komt in het midden de hele inhoud van het kernvolkje.

Na een drietal dagen ordenen we de ramen in de kast en nemen de opgeplaatste broedkamer weg.

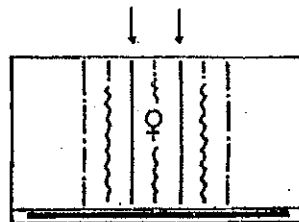
Wie over een drieramer met losse bodem beschikt kan het kastje zonder bodem in zijn geheel op de *krant* plaatsen. Het open gedeelte wordt voorlopig met plankjes afgedekt.

Bij het verenigen van *verschillende bijenrassen* kan men daarnaast nog een bierviltje besprekelen met alcohol. Men schuift het viltje bij het verenigen in de vliegspleet van het moerloos gemaakte volk.

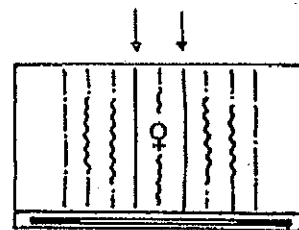
Het verenigen van verschillende rassen blijft een risico. Vraag een kundige imker!

We plaatsen nu links en rechts van het **middelste broedraam** een uitgebouwd en al bebroed raam. Wie deze ingreep, afhankelijk van de omstandigheden, **te rigoureu**s vindt, hangt de ramen **naast het broednest**. We zullen regelmatig moeten voeren ook al is er dracht. De haalbijen kunnen zich dan beperken tot stuifmeel!

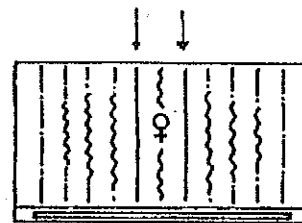

We breiden opnieuw uit als er weer wildbouw aan de dekplank verschijnt. Weer brengen we bebroede uitgebouwde ramen links en rechts van het middelste broedraam aan.

We kunnen, beter nog, ramen met **uitlopend** broed uit andere volken ter versterking bijvoegen; **maar zonder bijen**. Het volkje moet wel sterk genoeg zijn om dat broed warm te houden.

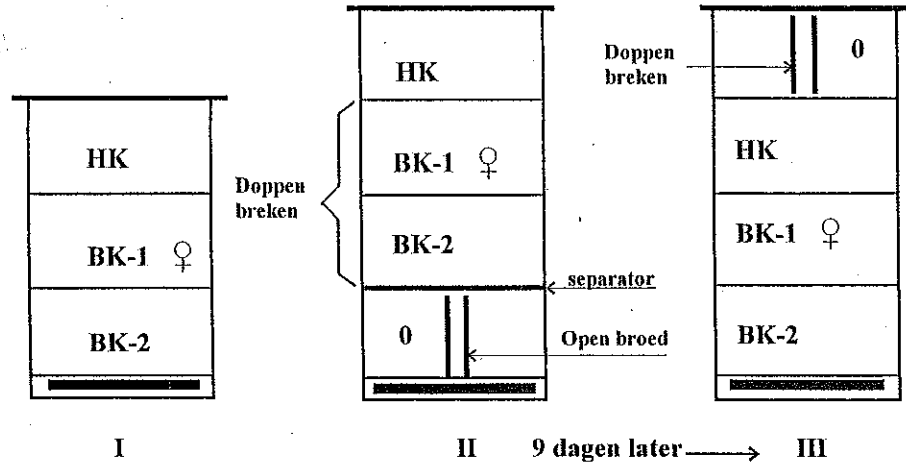
Zo bouwen we ons nieuwe volk verder uit tot de kast vol is. Dit is de meest **veilige manier** om nieuwe volken met goede eigenschappen op te kweken, zeker als de moeren van een andere soort zijn dan de tot nu toe gebruikte.

Tenslotte

U hebt uw uiterste best gedaan om de **koninginneteelt** tot een goed einde te brengen. Weet echter dat u het volgend jaar **opnieuw teeltmateriaal moet** aan schaffen. Ook de beste van uw geteelde moeren is **niet geschikt** om verder van na te kweken, want niemand weet met welke darren uw moeren gepaard hebben! Toch hent u al een stap verder. Uw gekweekte moeren brengen in elk geval raszuivere

De tussenaflegger

- Als een volk in zwermstemming is voordat leggende jonge moeren beschikbaar zijn, kan een tussenaflegger worden gemaakt.
- Op de bodem op de **oude plaats** wordt een broedkamer geplaatst met twee ramen open broed, met de bijen maar **zonder moeder** en aangevuld met kunstraat en uitgebouwde raat
- Hierop komt een separator en daarop het volk waarvan de doppen zorgvuldig worden gebroken, **met de koningin**.
- De vliegbijen, georiënteerd op de vliegplank, vliegen daar aan en zetten doppen aan op het open broed.

Koninginnenteelt-Commissie van de VBBN

Doppenmethode toegepast in het jaar _____

Notities ten behoeve van het in te vullen evaluatieformulier

Aantal opgehaalde larfjes: _____

Aantal uitgelopen moeren: _____

Aantal moeren aan de leg: _____

Aantal moeren met succes ingevoerd: _____

Welke waren uw problemen:

Verdere opmerkingen:

